

HOPP FÖR BYSKOLOR

Åsa Morberg

Fil. dr i pedagogik, docent i didaktik

Författare, debattör, och
forskare i Byskoleupproret

SYFTE

- Ge kunskap om små respektive stora skolor
- Beskriva kort den svenska trenden med nedläggningar av byskolor
- Beskriva kort fakta och myter om byskolor
- Ge goda råd för att rädda en byskola från nedläggning
- Utveckla byskolan till ett by-centrum
- Om byskolan läggs ner, starta fristående skola

STRUKTUR FÖR INFORMATION

Presentation av Åsa

Frågor från åhörare – vad vill ni veta?

Trend i Sverige med skolnedläggelser

Vad vet vi om byskolor egentligen?

Varför nedläggning? Ekonomiska orsaker.

Satsa på byskolan och utveckla by-centrum

Råd till aktionsgrupper

Låt hela Sverige leva!

DEFINITIONER

- Stora och små är relativa begrepp. Det finns inga enhetliga definitioner.
- Mer än en fjärdedel av alla skolor har färre än 100 elever och i dessa går drygt 6 procent av eleverna.
- Fler än hälften av grundskolorna har färre än 200 elever och i dessa går omkring 1/4 av eleverna.
- Sveriges 15 största grundskolor med årskurs 9 har totalt drygt 16 000 elever, varav den största har drygt 1 300 elever.
- De 93 minsta skolorna, färre än 50 elever och med årskurs 9, har tillsammans omkring 2 600 elever (SKL,2018).

TRENDER I EUROPA

- Trenden att satsa på stora skolor i centralorten och att lägga ned skolor i ytterområden är nationell.
- Det är absolut inte skolans storlek som ensam avgör undervisningens kvalitet.
- Trenden går exempelvis åt motsatt håll i USA, dvs. man bibehåller de små skolorna.
- I Tyskland öppnar man t.o.m. upp tidigare nedlagda byskolor och skapar därmed en levande landsbygd igen.
- Inom EU finns ingen motsvarande trend att lägga ned småskolor.

FORSKNINGSRESULTAT

- Inga entydiga forskningsresultat finns, som ensamma kan legitimera nedläggning av små skolor och etablering av stora skolor.
- Att belägga förslag om en enda stor högstadieskola på centralorter handlar om vilka urval som görs av tidigare forskning, hur dessa tolkas och vilka forskningsresultat som då lyfts fram som motiv.
- Huvudmän kan i stort sett välja ut forskningsresultat och välja bort forskningsresultat så att det huvudmännen för fram, ser väl underbyggt ut.
- Granska nedläggningsförslag kritiskt och studera referenser. Exempel. Skola 2025 i Sandvikens kommun.

VARFÖR STORA HÖGSTADIE-SKOLOR?

- Anledningen till centraliseringen av skolor är, att det syns vara ekonomiskt fördelaktigt att lägga ned mindre byskolor och bygga stora och centrala högstadieskolor.
- Vad gäller kostnaderna för små skolor respektive stora skolor, är forskningsresultaten absolut inte entydiga.
- Det går inte att säga att större skolor per automatik är kostnadseffektiva än små skolor och att små skolor generellt är dyrare?
- Det finns många myter och många föreställningar om stora skolor.

1-9 SKOLOR GER BÄTTRE PROGRESSION

- Intentionerna i lärarreformen, som delade upp lärarnas kompetensområden: 1-7- och 4-9-lärare, handlade om att lärarna skulle lära av varandra och arbeta tillsammans så att eleverna inte fick problem vid stadieövergångarna.
- Reformen infördes för att lärarna skulle följa eleverna under en större del av elevernas utbildning och därmed underlätta elevernas utveckling.
- Om man nu delar upp i separata stadieskolor igen, så får vi åter igen stora skillnader i sättet att arbeta mellan klasslärare och ämneslärare och med stadieövergångar som "slår ut" elever.
- En samlad grundskola har bättre förutsättningar att ge eleverna en tryggare och bättre progression.

HELA SVERIGE SKA LEVA

- . "Hela Sverige skall leva", utförd 2011-2014) på 13 skolor från olika håll i Sverige:
- "När beslut fattas om skolan tas sällan barnperspektivet eller långtgående konsekvenser med i beräkningarna. De som vill se större skolenheter använder argument som att det är svårt att få behöriga lärare till små skolor, den lilla skolan kostar mer och att elever i små skolor inte utvecklar sina sociala förmågor. Från forskningen kan man läsa det motsatta. Våldigt ofta beläggs småskolor med kostnader enligt schablonsiffror. I riktiga pengar kostar de här byggnaderna väldigt lite för kommunen och skattebetalarna, tjänstemännen missar att ta i beaktande bland annat kostnader för skolskjuts, ombyggnation, överblivna lokaler samt intäkter om föräldrar och barn lämnar kommunen."

HÅLLBAR UTVECKLING FÖR LANDSBYGDEN

- Kommuner kan utnyttja tillfället och tänka nytt och hållbart in i framtidens samhälle.
- Varför inte en arkitekttävling och bygga om byskolorna i hållbart trä, med solpaneler på alla ytor, förbränningstoalletter som sparar vårt dricksvatten, bygga för ett integrerat skol- och folkbibliotek och ett maximalt utnyttjande av lokaler. By-centra-tankar!
- Matsalen kan nyttjas av äldre medborgare för att öka umgänge mellan generationer och spara transporter av mat, många äldre efterfrågar datautbildning, kunskapen har elever, datorer finns på skolan. Varför inte utnyttja dessa?
- Skolhälsovården kan utnyttjas av ordsbor för provtagning etc.

HÅLLBAR UTVECKLING

- Det finnas lärare som skulle tycka att det är inspirerande att arbeta i en ”modern landsbygdsmiljö” och ser det som en fördel vid valet av arbetsplats.
- Om man kan bussa elever in till centralorten för skolgång, kan man bussa ut elever till landsbygden för skolgång. Det kan ge storstadselever fin livskvalitet.
- Utnyttja skolbyggnaden som ett by-centrum. Skollokaler idag står mestadels tomma. Det är inte ekonomiskt.

FRAMTIDENS SKOLUTVECKLING

- Lärarbristen? Hur påverkar den?
- Reformerad lärarutbildning? Nytt förslag ligger. Hur kommer den att se ut egtnligen?
- Höja skolresultaten? Har det enbart med skolbyggnaderna att göra? Vilka faktorer handlar det om?
- Lärarnas delaktighet och ansvar i utvecklingsarbeten? Lärare tillfrågas sist?
- Integrationen och kulturmöten viktigt att beakta. Små skolor är inte sämre på integration än stora?
- Höja status för läraryrket? Skolan mitt i byn!